

طراحی سوالات بر اساس معیارهای استاندارد

ارزشیابی به عنوان حلقه ای از زنجیره ی فعالیتهای آموزشی معلم و تکمیل کننده سایر فعالیتهای او همواره بخش تکمیلی وجدانشدنی از تعلیم و تربیت بوده است. در این فعالیت معلم با استفاده از روشها ، فنون و ابزارهای مختلف اندازه گیری بازده دانش آموزان را در زمینه های مختلف درسی و رفتاری سنجش کرده و مورد ارزیابی قرار می دهد و از این طریق میزان موفقیت خود و آنان را در دستیابی و تحقق بخشیدن به اهداف آموزشی و تربیتی مشخص می نماید. به طور کلی هدف از تدوین بانک سوالات استاندارد در زیر ذکر شده است.

-طراحی سوالات بر اساس معیارهای مفهومی و استاندارد به یقین زمینه ساز تغییر در نگرش و نحوه یادگیری است.

-طراحی سوالات مفهومی و استاندارد خود عاملی در جهت تقویت خلاقیت و نوآوری دانش آموزان خواهد بود.

آشنایی با شیوه های استاندارد طراحی سوال و تنظیم برگه ی امتحانی

سوالات عینی که شامل موارد زیر است:

الف) صحیح و غلط که دو نوع است:

۴-نوع صحیح و غلط

۲-نوع بله و خیر

ب) جور کردنی

ج) چند گزینه ای

• حدود یک چهارم سوالات از نوع عینی طراحی می شود.

سوالات کوتاه پاسخ که شامل موارد زیر است:

الف) پرسشی

ب) کامل کردنی

• حدود یک پنجم سوالات کوتاه پاسخ می باشد.

سوالات تشریحی که دو نوع است:

الف) با پاسخ محدود (مثلا در دو خط توضیح دهید)

ب) با پاسخ گسترده

سوالات عینی:

به این سوالات به این علت عینی می گویند که هم سوال و هم پاسخ در اختیار دانش آموز قرار می گیرد ؛ و از نظر تصحیح هم عینیت داشته و با توجه به نظر مصحح نمره دانش آموزان مختلف تغییر نمی کند.

در آزمون صحیح و غلط یک جمله پرسشی داده می شود که دانش آموز پاسخ صحیح را انتخاب می کند.

مثال: اسناد خزانه اوراق بهادار کوتاه مدتی است که توسط دولت صادر می شود. صحیح غلط

سوالات جور کردنی

این سوالات دارای دو ستون است که در ستون اول پرسشها و در ستون دوم پاسخها نوشته می شود. که دانش آموز باید پاسخ های مربوط به سوال ها را انتخاب و حرف مربوط به آن را در داخل پرانتز سمت راست بنویسد. مثال: با توجه به سوال حرف مناسب هر یک را انتخاب و در جلوی آن بنویسید.

سوال پاسخ ها

۱. قانون بودجه الف) به رقم کل درآمدها و هزینه های دولت می گویند.
  ۲. لایحه بودجه ب) به متن پیشنهادی بودجه که دولت به مجلس تقدیم می کند.
  ۳. تبصره ج) به لایحه پیشنهادی تصویب شده توسط نمایندگان می گویند.
  ۴. ماده واحده د) به ضوابط مربوط به چگونگی کسب درآمدها و صرف هزینه ها میگویند.
  ۵. به رسیدگی به کلیه حسابها توسط دیوان محاسبات می گویند.
- در طرح سوالات جور کردنی به موارد زیر توجه شود:

۱. همه پرسشها و پاسخ ها در یک صفحه باشد.
۲. در فهرست پرسش ها از عبارات کوتاه استفاده شود.
۳. پرسشها با شماره و پاسخ ها با حروف مشخص شود.
۴. در فهرست پرسش ها از بکاربردن جملات نا تمام خودداری شود.

سوالات چند گزینه ای

این نوع سوالات سه قسمت دارد:

الف) تنه سوال

ب) گزینه درست

ج) پاسخ های انحرافی

تنه سوال هدف اصلی سوال را مشخص می کند که یا پرسشی است یا ناتمام.

مثال: کدام یک از اوراق زیر در بازار بورس مورد معامله قرار می گیرد؟

الف) مشارکت ب) سهام ج) خزانه د) قرضه

• در طرح سوالات چند گزینه ای باید به موارد زیر توجه کرد:

۱. هر سوال باید یک هدف آموزشی را در بر گیرد.
۲. سوال کامل و بدون ابهام و قابل فهم باشد.
۳. از تکرار مطالب در گزینه ها خودداری شود.
۴. مطلب اصلی سوال در تنه سوال نوشته شود.
۵. گزینه های انحرافی را طوری بنویسیم که توجه آزمون شوندگان بی اطلاع از موضوع را به خود جلب کند.
۶. از گزینه های ((الف و ب درست یا همه موارد یا هیچ کدام)) استفاده نشود.

۷. گزینه ها را طوری بنویسیم که مکمل تنه سوال باشد.
۸. در سوالات منفی زیر کلمه منفی خط کشیده شود.
۹. طول گزینه ها یکسان باشد.

آزمون های کوتاه پاسخ

- آزمون هایی هستند که آزمون شونده در پاسخ باید کلمه؛ عبارت، عدد و یا علامتی را بنویسد.
۱. پرسشی: سوال مطرح و دانش آموز با یک کلمه یا عبارت بسیار کوتاه به آن پاسخ می دهد.
  ۲. کامل کردنی: دانش آموز در جای خالی کلمه یا عبارتی را می نویسد.
- در طرح این سوالات باید به موارد زیر توجه کرد:
    ۱. سوال باید موضوع مهمی را شامل شود.
    ۲. سوال فقط یک پاسخ داشته باشد.
    ۳. حد اکثر دو جای خالی برای سوال های کامل کردنی بکار ببریم.
    ۴. از اشاره هایی که جواب سوال را مشخص می کند خودداری کنید.

سوالات تشریحی

- یکی از انواع سوالات است که قدرت فهم مطالب، درک عمیق محتوای درس، پردازش پاسخ ها و در نهایت طبقات بالای حیطه شناختی را اندازه می گیرد.
- در این نوع سوالات طراح باید دقت کند که سوال مناسب و دارای هدف و محتوای مورد نیاز دانش آموزان باشد.
- در طرح سوالات تشریحی باید به موارد زیر توجه شود:
    ۱. قسمتی از کتاب برای سوالات تشریحی انتخاب شود که مناسب سوالات عینی و کوتاه پاسخ نباشد.
    ۲. از کلماتی مانند: چرا؟ چگونه؟ به چه دلیل؟ استفاده کنیم ولی از کلماتی مانند چه وقت؟ چه کسی؟ کجا؟ و... پرهیزیم.
    ۳. از فعل هایی مانند بررسی کنید، بحث کنید، بیابید و... خودداری شود.
    ۴. در صورتی که نیاز به نوشتن مثال و یا اقدام دیگری از سوی دانش آموز است حتما تذکر داده شود.
    ۵. از دادن سوال های انتخابی خودداری شود.
    ۶. برای پاسخ به سوالات زمان مناسب در نظر گرفته شود.
    ۷. حتما برای سوال کلید پاسخ تهیه شود.
    ۸. پاسخ ها را سوال به سوال تصحیح کنید.
    ۹. پاسخ های تمام دانش آموزان به یک سوال را در یک زمان و بدون وقفه زمانی تصحیح نمایید.
    ۱۰. بارم سوال ها به گونه ای باشد که قابل تقسیم باشد.
    ۱۱. نکات دستوری و املائی در طراحی سوالات رعایت شود.

نحوه تعیین زمان مناسب برای امتحان

زمان پاسخ گویی طراح به سوالات را در دو ضرب کرده و با ده جمع می کنیم. مثلا اگر طراح در ۴۵ دقیقه پاسخ دهد زمان مناسب برای امتحان ۱۱ دقیقه است.

• اصول و نکاتی که در برگه سوالات باید به آن توجه شود عبارتند از:

۱. در سربرگ موارد زیر نوشته شود:
نام و نام خانوادگی - نام دبیر - نام درس - رشته - زمان - صفحه - نوبت امتحان - تاریخ امتحان - تعداد صفحات نام آموزشگاه
۲. بارم سوالات در سمت چپ نوشته شود.
۳. سوالات از آسان به دشوار و از بارم کم به زیاد نوشته شود.
۴. اصول نگارش مانند علامت سوال، نقطه و... رعایت شود.
۵. فضای مناسب برای پاسخ به سوالات پیش بینی شود.
۶. به تمام سطوح حیطه شناختی در طرح سوالات توجه شود به خصوص به سطح فرا دانشی مانند درک و فهم، کاربرد و....
۷. بارم سوالات مناسب پاسخ باشد.
۸. تعداد سوالات مناسب باشد و از ۴۸ سوال بیشتر نشود.
۹. به بارم بندی و بودجه بندی کتاب توجه شود.
۱۰. به وضعیت دانش آموزان کلاس از نظر علمی توجه شود.
۱۱. از توضیحات غیر ضروری و گمراه کننده در متن سوال خود داری شود.
۱۲. متن سوال برای همه دانش آموزان یک مفهوم داشته باشد.
۱۳. در سوالاتی که مبتنی بر نظرات شخصی دانش آموزان است از فرد خواسته شود دلایل و نظرات خود را بنویسد.
۱۴. طول متن سوال با پاسخ مناسب باشد و متن سوال خیلی طولانی با پاسخ کوتاه نباشد.